

KPH/SKH i njezinoj građi«, u kojoj se govori o historijskom značenju samoga osnivanja i o građi KPH/SKH, sa zaključkom i 91 bilješkom (str. 68—86). Deana Kovačec obradila je pitanje »Građe o komunističkoj partiji Hrvatske i Titu u Arhivu Hrvatske do 1945.« (str. 87—94). Martin Ivanič dao je »Prikaz gradiva o ustanovnom kongresu KS Slovenije, ki ga hrani Zgodovinski arhiv SK ZK Slovenije« (str. 95—103), Vladimir Kološa-Peter Ribnikar »Gradivo Arhiva SR Slovenije za zgodovino Komunistične partije v Sloveniji 1919—1941.« (str. 104—110), s čime je zaokružen uvid u slovenski dio Partije. Jusuf Osmani i Gazmend Berisha upozorili su na »Arhivske izvore o osnivačkoj konferenciji KPJ za Kosovo i Metohiju«, koja je održana također 1937. godine (str. 111—117).

Druga velika cjelina govori o Vuku Stefanoviću Karadžiću, s čime su i arhivisti dali svoj prilog obljetnici toga našega velikana. Tako je Golub Dobrašinović podsjetio na živ odnos »Vuka i arhiva« (str. 118—127), a posebno na Vukovo prikupljanje i zdavanje građe, s čime je za historiju sačuvano izuzetno veliko blago. Ljubodrag Popović piše o »Pobjedi poslije smrti — uvođenju Vukovog pravopisa u Srbiji« (str. 128—139), Vera Trujić o »Vuku — Matici srpskoj i kulturnim krugovima u Vojvodini« (str. 140—145), Mladen Stanković o »Refleksima Vukovog rada i djelovanja na području Historijskog arhiva u Slavonskom Brodu« (str. 146—150), te Ivan Pederin o »Simi Ljubiću između Vuka St. Karadžića i talijanskog risorgimenta« (str. 151—156).

Iz časopisa »Sovjetski arhivi«, Moskva 1988, preveden je i preobjavljen rad F. M. Vaganova, načelnika Glavne uprave SSSR-a, koji ima zanimljiv sadržaj i za nas: »Aktuelnosti Lenjinovih principa izgradnje arhivske baštine« (str. 157—166).

U rubrici »Rasprave i članci« uredništvo je učinilo koristan potez: dalo je uvid u više studija i članaka, čiji sadržaj — po mišljenju uredništva — također zaslužuju da se preobjavi iz više drugih arhivskih glasila, pored onih koji se ovdje prvi put objavljuju. Tako su štampani tekstovi Bogdana Lekića, »Neki problemi zaštite i preuzimanja arhivske građe koja se nalazi u privatnom posedu 1945—1987« (str. 167—178), Milića Petrovića, »Tehnička dokumentacija. Pojam, specifičnost, pravna regulativa, osnovne vrste, problemi zaštite, vrednovanja i preuzimanja« (str. 179—210), Petera Ribnikara, »Tehnička dokumentacija v rudarstvu« (str. 211—223, objavljeno u »Arhivima« IX/1986), Jože Rotara, »Arhiviranje izdelkov geodetske službe v SR Sloveniji« (str. 224—230, objavljeno u »Arhivima« IX/1986), Marijana Rastića — Petra Strčića, »Arhivska služba SR Hrvatske — stanje, problemi, perspektive« (str. 231—261, objavljeno u »Arhivskom vjesniku« 24/1981 i 26/1983) i Olge Giler, »Zaštita i vrednovanje audiovizualnih dokumenata« (str. 262—273).

Tekstovi koji su edirani u ovome dvobroju »Arhivista« (stigao je u javnost uoči 11. kongresa arhivskih radnika Jugoslavije u Arandelovcu, 4. 10. 1988) sadržajno i tematski znatno se razlikuju, kvalitetom još više, a i opsegom obrade pojedinih tema. Uprkos tome, sadržaj članka označuje znatan doprinos boljem poznavanju pojedinih povijesnih i arhivističkih problema, te problema iz arhivske službe u nas. (PETAR STRČIĆ).

TRIDESET GODINA »ARHIVSKOG ALMANAHA«. Još u početku XVIII st. djelovao je u Sremskim Karlovcima arhiv koji je — prema prilogu u prvom

broju »Arhivskog almanaha« iz 1958. godine (str. 13, bilj. 5) — najstariji u SR Srbiji. Ta duga tradicija — naravno, ometana nerijetko mnogim i vanjskim i unutrašnjim činiocima — utjecala je na razvoj arhivske službe u toj našoj republici, a osobito pozitivno u poslijeratnom, socijalističkom periodu. Toj je svrsi usmjerena i izdavačka djelatnost, u ovom slučaju »Arhivskog almanaha« kao organa Društava arhivskih radnika NR Srbije, čiji je prvi broj izašao u Beogradu 1958. godine. Zapravo, bio je nasljednik »Arhivskog pregleda« — tromjesečnog biltena historijskih arhiva koji je bio prestao izlaziti krajem 1956. godine. U uvodnoj riječi »Arhivskog vjesnika« pod naslovom »Od redakcije« naglašeno je: »Arhivski almanah tretiraće aktuelna pitanja razvitka arhiva i arhivske službe u N.R. Srbiji i karakteristične momente iz njihove istorije, beležiti iskustva postignuta u stručnom radu i obaveštavati o stanju arhivske građe u arhivama ustanova, preduzeća i organizacija. Godišnjak će također pratiti izdavačku i kulturno-prosvetnu delatnost istoriskih arhiva i davati osvrt na sve pojave koje se, posredno ili neposredno, tiču arhiva i arhivske građe. Po zamisli redakcije, nebi trebalo da članci i beleške budu samo obične informacije, nego više rezimei i kritički prikazi jednog stanja, osvrta na probleme i karakteristične pojave, mišljenja i predlozi kako da se nešto izmeni i unapredi« (str. 5). Rečeno je to 1958, deset godina nakon osnivanja arhivskih središta u Srbiji i početka većeg broja sreskih arhiva. Urednici — Edib Hasanagić i Smiljka Đurić (uređivački odbor: Sava Atancković, Danica Gavrilović, Slobodan Grujić, Smiljka Đurić, Slobodan Mirić, Dobrila Petrović, Edib Hasanagić i Milorad Dželebić) — odlučno su krenuli u akciju, te već s prvim brojem zacrtali dugogodišnju djelatnost glasila.

Bilo je prirodno, dakle, da prvi objavljeni tekst nosi naslov »Istoriski arhivi u Srbiji«, u kojem je autor Edib Hasanagić dao širi uvid u razvoj i tadašnje stanje arhivske službe u Srbiji. Prema priloženoj karti s mrežom historijskih arhiva tada su te institucije — sreski, oblasni, pokrajinski, republički, savezni i specijalni — djelovale u Subotici, Somboru, Senti, Kikindi, Zrenjaninu, Novom Sadu, Sremskim Karlovcima, Sremskoj Mitrovici, Pančevu, Beloj Crkvi, Šapcu, Beogradu, Požarvcu, Valjevu, Negotinu, Kragujevcu, Svetozarevu, Titovu Užicu, Čačku, Zaječaru, Kruševcu, Nišu, Pirotu, Leskovcu i Prištini. U tome broju »Arhivskog almanaha« Pero Damjanović objavio je članak »Lenjin u prikupljanju i iskorišćavanju istoriskih izvora (odlomci)«, Dobrica Ćosić »Za pamćenje i kontinuitet«, Ljiljana Aleksić »Arhivska građa o Srbiji u Arhivu francuskog ministarstva spoljnih poslova (1896—1918)«, Stana Đurić-Klajn »Arhivi kao izvori za istoriju srpske muzike«, Miraš Kićović »Rukopisi Narodne biblioteke u Beogradu«, Milivoj Rajkov »Vašarske privilegije Kikinde u XVIII veku«, Blagoje Živković »Istorija veka jednog zanatlije (Iz memoarskih beležaka Mitra Mićevića, užičkog abadžije i terzije)«, Vladimir Stojančević »Nekoliko predloga za sređivanje i izdavanje dokumenata iz kneževne kancelarije«, Vitomir Stojaković »Nekoliko podataka o dosadašnjem radu na istraživanju i mikrofilmovanju arhivske građe u stranim arhivima«, Olga Jaćimović »O arhivskoj građi u registraturama«, Vera Vulović »Rešavanje problema konzervacije arhivalija«, Bosa Mihajlović »Centar za informacije o arhivskoj građi«, Mirko Ćuković »Pred bitku na Sutjesci (Iz ličnih beležaka)«, Bogumil Hrabak »Rad Pašićevog pouzdanika u Rusiji, Dr Radoslava Jovanovića za vreme oktobarske socijalističke revolucije (Jugoslovenska udruženja u Rusiji od kraja 1917.

do kraja 1918. godine)«, Žarko Atanacković »Ustanak u Banatu (1941—1942)«, Olga Mučalica »Osnivanje katedre narodne istorije i književnosti i njen prvi profesor u liceju«, Radmila Popović-Petković »Zaostavština Matije Bana«. Ti su članci svrstani u rubrikama — pored uvodnih tekstova — »Pogledi«, »Prikazi i pregledi arhivske građe«, »Predlozi i mišljenja«, »Aktuelne teme«, »Godišnjice«, »Nad arhivskim dokumentima«. Pored tih rubrika, još desetak manjih članaka i prikaza objavljeni su u rubrikama »Kritike i prikazi«, »Osvrti i informacije«, »Beleške«, »Iz arhivističke terminologije«, »Kroz državne istoriske arhive«. Svi ti, kao i ranije navedeni radovi, pokazuju vrlo široku sadržajnu koncepciju koju je zacrtalo uredništvo »Arhivskog almanaha« na početku svoga izlaženja pred javnost. Od tada do danas — slobodno možemo reći — to je glasilo opravdalo očekivanja. Zapaženo svojim stručnim i znanstvenim prikazima, razvivši se zapravo u pravi zbornik objavljenih izvornih materijala, znanstveno i stručno oblikovanih tekstova, kritika, pregleda, članaka u kojima se iznosi građa, u kojima se ukazuje na arhivske probleme, u kojima se govori i o općoj i nacionalnoj povijesti, itd. Almanah je svojom širinom uspio da započne, da se razvije i da se održi kao zapažena i istaknuta publikacija u jugoslavenskim razmjerima. (PETAR STRČIĆ)

JANUS 1/1988. Međunarodni arhivski savjet u Nizozemskoj. Arhivisti naše zemlje već su dobro obaviješteni o Međunarodnom kongresu arhivskih radnika koji je od 22—26. kolovoza 1988. održan u Parizu, i to ne samo zato što su sudjelovali na kongresu, već i iz izvještaja o njemu koji je na Kongresu arhivskih radnika Jugoslavije, Beograd — Arandelovac od 5—7. listopada, podnio Martin Modrušan, Arhiv Hrvatske, Zagreb. Ovaj broj je onda već pomalo »star«, ali predstavlja kontinuitet prikazivanja ovog biltena, što omogućava čitateljima upoznavanje s najvažnijim pitanjima i problemima suvremene arhivistike u svijetu.

Naime, ovaj broj JANUS-a počinje diskusijom s 11. godišnje skupštine delegata arhivskih društava održane u Italiji u proljeće 1987. g. Među sudionicima i promatračima iz mnogih zemalja, Društva arhivskih radnika Jugoslavije predstavljao je Miljanko Pandžić, arhivski savjetnik iz Arhiva Hrvatske. Sastanku je prisustvovao i direktor 11. međunarodnog kongresa arhivista 1988. Arnaud Ramière de Fortanier, Francuska. Podnesen je izvještaj sa sastanka Upravnog odbora održanog u proljeće 1987. g. na kojem su izneseni prijedlozi za aktivnosti MAS-a, a što je vezano za predstojeći kongres. Među glavnim pitanjima bila su ona koja su se odnosila na arhivska društva u svijetu i MAS, na to koliko arhivska društva utječu na razvitak arhivistike, na suradnju arhivista, bibliotekara, dokumentalista i dr. posebno u zemljama Trećeg svijeta. Ovo pokazuje »ambiciju« MAS-a da u svoju djelatnost uključi što veći broj zemalja, te da se arhivska služba što organiziranije obavlja i razvija. Uz ostala pitanja koja su razmatrana na sastanku rečeno je da se JANUS nalazi u finansijskim teškoćama te se moraju iznaći sredstva za njegovo dalje objavljivanje.

Očito je pitanje rada naših arhiva pobudilo interes svjetske arhivističke javnosti, jer uz već navedeni izvještaj i tekst o nacionalnim arhivima Francuske i njihovim korisnicima, Gérarda Ermisa cijeli broj posvećuje tekstovima Petera Klasinca, direktora Pokrajinskog arhiva Maribor i Miloša Mi-